

**Wijziging van de Kieswet in verband met de invoering van een kandidaats- of lijststemstelsel voor de verkiezing van de leden van de rechtstreeks gekozen vertegenwoordigende organen alsmede enige andere wijzigingen (Wet Met één stem meer keus)**

**VOORSTEL VAN WET**

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is een kandidaats- of lijststemstelsel voor de verkiezing van de leden van de rechtstreeks gekozen vertegenwoordigende organen in te voeren ter versterking van de binding tussen kiezers en leden van vertegenwoordigende organen alsmede enige andere wijzigingen in de Kieswet door te voeren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

**ARTIKEL I**

De Kieswet wordt als volgt gewijzigd:

**A**

In artikel G 1, tweede lid, wordt "450" telkens vervangen door "881,-".

**B**

In artikel G 2, tweede lid, wordt "225" telkens vervangen door "440,-".

**C**

In artikel G 2a, tweede lid, wordt "225" telkens vervangen door "440,-".

**D**

In artikel G 3, tweede lid, wordt "112,50" vervangen door "220,-".

**E**

Aan artikel G 6 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. De bedragen, genoemd in de artikelen G 1, tweede lid, G 2, tweede lid, G 2a, tweede lid, en G 3, tweede lid, worden jaarlijks met ingang van 1 januari bij ministeriële regeling gewijzigd, overeenkomstig de voor de rijksbegroting gehanteerde loon- en prijsbijstelling en afgerond op het naastbij gelegen gehele getal.

**F**

Artikel H 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "kunnen bij het centraal stembureau" vervangen door "kan bij het centraal stembureau" en wordt "kandidatenlijsten worden" vervangen door "een kandidatenlijst worden".

2. In het tweede lid wordt "drie weken" vervangen door "vijf weken" en wordt "kandidatenlijsten" vervangen door "de kandidatenlijst".

## **G**

Artikel H 2 vervalt.

## **H**

Artikel H 4 komt te luiden:

### **Artikel H 4**

1. Bij de kandidatenlijst worden schriftelijke verklaringen van ondersteuning overgelegd, waarop de kandidaten op dezelfde wijze en in dezelfde volgorde worden vermeld als op de lijst.
2. Het minimum aantal te overleggen verklaringen bedraagt voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal: 1.200.
3. Het minimum aantal te overleggen verklaringen bedraagt voor de verkiezing van de leden van provinciale staten:
  - a. 60 als het aantal te kiezen leden ten hoogste 41 bedraagt;
  - b. 120 als het aantal te kiezen leden minimaal 43 en ten hoogste 53 bedraagt;
  - c. 180 als het aantal te kiezen leden 55 of meer bedraagt.
4. Het minimum aantal te overleggen verklaringen bedraagt voor de verkiezing van de leden van een algemeen bestuur: 60.
5. Het minimum aantal te overleggen verklaringen bedraagt voor de verkiezing van de leden van een gemeenteraad:
  - a. 20 als het aantal te kiezen leden ten hoogste 17 bedraagt;
  - b. 40 als het aantal te kiezen leden minimaal 19 en ten hoogste 37 bedraagt;
  - c. 60 als het aantal te kiezen leden 39 of meer bedraagt.

## **I**

Na artikel H 4 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

### **Artikel H 4a**

1. Verklaringen van ondersteuning kunnen slechts worden afgelegd door personen die als kiezer zijn geregistreerd voor de desbetreffende verkiezing.
2. De kiezer die een verklaring van ondersteuning wenst af te leggen, ondertekent binnen een termijn van vier weken voorafgaand aan of op de dag van de kandidaatstelling deze verklaring in het gemeentehuis van de gemeente waar hij als kiezer is geregistreerd, in aanwezigheid van de burgemeester of een door deze daartoe aangewezen ambtenaar. De kiezer overhandigt aan de burgemeester of de ambtenaar een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.
3. De burgemeester of de door hem daartoe aangewezen ambtenaar gaat onverwijld na of de ondertekenaar als kiezer in zijn gemeente is geregistreerd. Indien hem blijkt dat dit het geval is, tekent hij dit op de verklaring aan.
4. Een kiezer mag niet meer dan één verklaring van ondersteuning ondertekenen.
5. Een overgelegde verklaring van ondersteuning kan niet worden ingetrokken.
6. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld waar en wanneer de formulieren voor de verklaringen van ondersteuning, kosteloos, voor de kiezers verkrijgbaar zijn. Bij ministeriële regeling wordt voor het formulier een model vastgesteld.
7. De in artikel H 4, eerste lid, bedoelde verplichting geldt niet voor een kandidatenlijst van een politieke groepering, indien de aanduiding daarvan was geplaatst boven een kandidatenlijst waaraan bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van het desbetreffende vertegenwoordigende orgaan een of meer zetels zijn toegekend. De vorige volzin is mede van toepassing ten aanzien van:

- a. samenvoeging van aanduidingen van twee of meer groeperingen, indien bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van het desbetreffende orgaan, hetzij aan de gezamenlijke groeperingen, hetzij aan tenminste één daarvan, één of meer zetels zijn toegekend;
- b. een nieuwe aanduiding indien twee of meer groeperingen als één groepering onder een nieuwe naam samen aan de verkiezingen deelnemen en bij de laatstgehouden verkiezingen van de leden van het desbetreffende orgaan, aan ieder van de afzonderlijke groeperingen één of meer zetels zijn toegekend;
- c. een nieuwe aanduiding indien twee of meer groeperingen als één groepering onder een nieuwe naam samen aan de verkiezingen deelnemen en bij de laatstgehouden verkiezingen van de leden van het desbetreffende orgaan onder een samengevoegde aanduiding met een gezamenlijke lijst deelnamen en daaraan één of meer zetels zijn toegekend.

## **J**

Artikel H 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "lijsten" vervangen door "kandidatenlijst".
2. In het tweede lid wordt "Op dezelfde lijst" telkens vervangen door "Op de kandidatenlijst" en vervalt de derde zin.
3. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
  3. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing op de kandidatenlijst van twee of meer groeperingen aan wie gezamenlijk bij de laatstgehouden verkiezing meer dan vijftien zetels zijn toegekend, als boven de kandidatenlijst een samenvoeging van aanduidingen van die groeperingen is geplaatst of een nieuwe aanduiding indien die groeperingen als één groepering onder een nieuwe naam samen aan de verkiezingen deelnemen.

## **K**

In artikel H 7, tweede lid, wordt "meer dan één van de lijsten die voor eenzelfde kieskring zijn ingeleverd" vervangen door "meer dan één ingeleverde kandidatenlijst".

## **L**

In artikel H 9, eerste lid, vervalt " voor de kieskring of de kieskringen waarvoor zij is ingeleverd" en wordt "de artikelen H 10, eerste lid, of H 10a, eerste lid," vervangen door "artikel H 10, eerste lid,".

## **M**

In artikel H 10, eerste lid, vervalt de tweede zin.

## **N**

De artikelen H 10a en H 11 vervallen.

## **O**

Artikel H 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "voor elke lijstengroep, elk niet van een groep deel uitmakend stel gelijklopende lijsten en elke op zichzelf staande lijst" vervangen door "elke kandidatenlijst" en wordt "11 250" telkens vervangen door "22.023,-".

2. In het tweede lid wordt "H 4, achtste lid" vervangen door "H 4a, zevende lid".

3. In het derde lid wordt "Bij de indiening van een lijst voor een of meer kieskringen moet het bewijs worden geleverd." vervangen door "Dit bewijs wordt overgelegd bij de indiening van de kandidatenlijst .".

4. In het vijfde lid wordt "de lijstengroep, het niet van een groep deel uitmakende stel gelijklopende lijsten of de op zichzelf staande lijst" vervangen door "de kandidatenlijst".

## **P**

Artikel H 13 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "elke lijstengroep, elk niet van een groep deel uitmakend stel gelijklopende lijsten en elke op zichzelf staande lijst" vervangen door "elke kandidatenlijst" en wordt "1 125" telkens vervangen door "2.202,-".

2. In het tweede lid wordt "H 4, achtste lid" vervangen door "H 4a, zevende lid".

3. In het derde lid wordt "Bij de indiening van een lijst voor een of meer kieskringen moet het bewijs worden geleverd." vervangen door "Dit bewijs wordt overgelegd bij de indiening van de kandidatenlijst.".

4. In het vijfde lid wordt "de lijstengroep, het niet van een groep deel uitmakende stel gelijklopende lijsten of de op zichzelf staande lijst" vervangen door "de kandidatenlijst".

## **Q**

Artikel H 13a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "225,-" vervangen door "440,-".

2. In het tweede lid wordt "H 4, achtste lid" vervangen door "H 4a, zevende lid".

## **R**

Artikel H 14 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "225" vervangen door "440,-".

2. In het tweede lid wordt "H 4, achtste lid" vervangen door "H 4a, zevende lid".

## **S**

Artikel H 15 komt te luiden:

### **Artikel H 15**

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld betreffende het betalen van waarborgsommen ten behoeve van de kandidatenlijsten.

2. Bij ministeriële regeling worden voor de bewijzen van betaling van de waarborgsom modellen vastgesteld.

3. De bedragen, genoemd in de artikelen H 12, eerste lid, H 13, eerste lid, H 13a, eerste lid, en H 14, eerste lid, worden jaarlijks met ingang van 1 januari bij ministeriële regeling gewijzigd, overeenkomstig de voor de rijksbegroting

gehanteerde loon- en prijsbijstelling en afgerond op het naastbij gelegen gehele getal.

## **T**

In artikel I 1, eerste lid, wordt "de kandidatenlijsten voor iedere kieskring waarvoor zij zijn ingeleverd" vervangen door "de ingeleverde kandidatenlijsten".

## **U**

Artikel I 2, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de aanhef vervalt " voor een kieskring".

2. Onderdeel a komt te luiden:

a. dat, indien bij de kandidatenlijst verklaringen van ondersteuning moeten worden overgelegd, niet ten minste het aantal verklaringen, bedoeld in artikel H 4, tweede tot en met vijfde lid, is overgelegd voor de desbetreffende verkiezing, waarbij niet meetellen de verklaringen die niet aan artikel H 4, eerste lid, en H 4a, eerste lid, voldoen, de verklaringen waarop niet een aantekening als bedoeld in artikel H 4a, derde lid, voorkomt en de verklaringen van een kiezer die meer dan één verklaring heeft ondertekend;

3. In onderdeel d vervalt " voor deze kieskring".

4. Onderdeel i komt te luiden:

i. dat, indien een aanduiding dan wel een samenvoeging van aanduidingen of afkortingen daarvan boven de kandidatenlijst is geplaatst, een verklaring als bedoeld in artikel H 3, tweede of derde lid, ontbreekt.

## **V**

In artikel I 4 wordt "van de lijsten voor iedere kieskring waarvoor zij zijn ingeleverd" vervangen door "van de ingeleverde kandidatenlijsten".

## **W**

Artikel I 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanhef komt te luiden:  
Ongeldig is de kandidatenlijst:.

2. In onderdeel c wordt "voor deze kieskring, genoemd in artikel H 4, eerste lid" vervangen door ", bedoeld in artikel H 4, tweede tot en met vijfde lid".

## **X**

Artikel I 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid wordt als volgt gewijzigd:

a. in de aanhef vervalt " voor een kieskring".

b. In onderdeel b vervalt " voor deze kieskring".

c. Onderdeel g komt te luiden:

g. die voorkomt op meer dan één kandidatenlijst;.

2. Het tweede lid wordt als volgt gewijzigd:

a. In de aanhef vervalt " voor een kieskring".

b. In onderdeel b wordt "meer dan één van de voor dezelfde kieskring ingeleverde lijsten" vervangen door "meer dan één kandidatenlijst".

## **Y**

In artikel I 8, eerste lid, vervalt " voor een kieskring".

## **Z**

Artikel I 13 vervalt.

## **AA**

Artikel I 14 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "H 4, achtste lid, onderdelen a, b en c" vervangen door "H 4a, zevende lid, onderdelen a, b en c" en wordt "H 4, achtste lid, onderdelen a en b" vervangen door "H 4a, zevende lid, onderdelen a en b".

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Vervolgens worden, met de nummers volgende op het laatste krachtens het eerste lid toegekende nummer, de overige lijsten genummerd. Het lot beslist over het nummer dat aan elke kandidatenlijst wordt toegekend.

## **BB**

Artikel I 17, wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "de ingeleverde lijsten" vervangen door "de ingeleverde kandidatenlijsten".

2. In het tweede lid, onderdeel a, vervalt "of van provinciale staten van een provincie met meer dan één kieskring" en vervalt "naar de kieskringen gerangschikt en".

3. In het tweede lid, onderdeel b, vervalt " van een provincie die één kieskring vormt".

## **CC**

Artikel J 2 komt te luiden:

### **Artikel J 2**

De stemming geschiedt over de geldig verklaarde kandidatenlijsten alsmede de kandidaten wiens namen daarop voorkomen.

## **DD**

Artikel J 20, eerste lid, komt te luiden:

1. Op bij de verkiezing te gebruiken stembiljetten kunnen kiezers een keuze maken uit de lijsten waarover, respectievelijk de kandidaten over wie, de stemming moet geschieden. De stembiljetten zijn voorzien van de naam van het vertegenwoordigend orgaan waarvoor de verkiezing geldt.

## **EE**

In artikel J 26, eerste lid, wordt voor "de kandidaat van zijn keuze" ingevoegd "de lijst of".

## **FF**

Artikel M 7, eerste lid, komt te luiden:

1. Een kiezer stemt door op het stembiljet:
  - a. het stemvakje, geplaatst vóór de lijst van zijn keuze, in te kleuren met een kleur naar keuze; of
  - b. 1° het stemvakje, geplaatst vóór de lijst waartoe de kandidaat van zijn keuze behoort, in te kleuren met een kleur naar keuze, en vervolgens  
2° het stemvakje, geplaatst vóór het nummer van de kandidaat van zijn keuze op die lijst, in te kleuren met een kleur naar keuze.

## **GG**

Artikel N 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
  1. Het stembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:
    - a. het aantal lijststemmen;
    - b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
    - c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
    - d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.
  2. Onder vernummering van het tweede tot en met vijfde lid tot derde tot en met zesde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
    2. De som van het aantal lijststemmen en het aantal kandidaatsstemmen dat is uitgebracht op een lijst wordt het stemcijfer genoemd.
  3. In het vierde lid (nieuw) wordt "op kandidaten uitgebrachte stemmen," vervangen door "lijststemmen, kandidaatsstemmen,".
  4. In het vijfde lid (nieuw) wordt "onderdeel a" vervangen door "onderdeel c".
  5. In het zesde lid (nieuw) wordt "eerste tot en met derde lid" vervangen door "eerste tot en met vierde lid".

## **HH**

Artikel N 7 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid wordt "op welke kandidaat" vervangen door "op welke lijst dan wel kandidaat";
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
  4. Onverminderd het derde lid wordt de stem, waarbij de kiezer op het stembiljet zowel het witte stipje in het stemvak vóór de lijst, als het witte stipje in het stemvak vóór een kandidaat, geheel of gedeeltelijk heeft roodgemaakt, aangemerkt als een stem op die kandidaat.

## **II**

In artikel N 9, derde lid, wordt "stem op een kandidaat" vervangen door "lijststem of kandidaatsstem".

## **JJ**

Artikel N 25 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Het briefstembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:

- a. het aantal lijststemmen;
- b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.

2. In het derde lid wordt "op kandidaten uitgebrachte stemmen," vervangen door "lijststemmen, kandidaatsstemmen,".

## **KK**

Artikel N 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt voor "kandidaat" ingevoegd "lijst of "

2. Het vierde lid vervalt.

3. Onder vernummering van het derde lid tot het vierde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

3. Een stem is op een lijst uitgebracht indien dat op ondubbelzinnige wijze kenbaar is gemaakt door het geheel of gedeeltelijk inkleuren van het stemvakje, geplaatst vóór een lijst.

## **LL**

In artikel N 28, eerste lid, onderdeel a, wordt "met een stem op een kandidaat" vervangen door "met een lijststem of een kandidaatsstem".

## **MM**

Artikel Na 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Het gemeentelijk stembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:

- a. het aantal lijststemmen;
- b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.

2. In het derde lid wordt "op kandidaten uitgebrachte stemmen," vervangen door "lijststemmen, kandidaatsstemmen,".

## **NN**

In artikel Na 22, eerste lid, wordt "het aantal op de kandidaten uitgebrachte stemmen" telkens vervangen door "het aantal lijststemmen en kandidaatsstemmen".

## **OO**

Artikel Na 26, eerste lid, komt te luiden:

1. Het gemeentelijk stembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:



- a. het aantal lijststemmen;
- b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.

## **PP**

Artikel O 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Het hoofdstembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:

- a. het aantal lijststemmen;
- b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.

2. Onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot derde tot en met vijfde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:

2. De som van het aantal lijststemmen en het aantal kandidaatsstemmen dat is uitgebracht op een lijst wordt het stemcijfer genoemd.

## **QQ**

Artikel O 16, eerste lid, komt te luiden:

1. Het nationaal briefstembureau stelt zo spoedig mogelijk ten aanzien van iedere lijst vast:

- a. het aantal lijststemmen;
- b. het totaal aantal kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- d. de som van de aantallen, bedoeld onder a en b.

## **RR**

De artikelen P 2, P 3, P 12 en P 13 vervallen.

## **SS**

De artikelen P 15 en P 16 komen te luiden:

### **Artikel P 15**

1. Ten behoeve van de toewijzing van de zetels aan de op de lijst voorkomende kandidaten stelt het centraal stembureau allereerst voor iedere lijst vast:

- a. het aantal uitgebrachte lijststemmen;
- b. het aantal uitgebrachte kandidaatsstemmen;
- c. het aantal op de afzonderlijke kandidaten uitgebrachte stemmen.

2. Het centraal stembureau deelt het totaal aantal uitgebrachte kandidaatsstemmen door het stemcijfer van de lijst. Het aldus verkregen quotiënt wordt kandidaatsstemquotiënt genoemd.

3. Het kandidaatsstemquotiënt wordt vermenigvuldigd met het aantal aan de lijst toegewezen zetels en afgerond op het naastbij gelegen gehele getal. Een met dit getal corresponderend aantal zetels wordt aangemerkt als kandidaatszetel. De overige zetels worden aangemerkt als lijstzetels.

4. Het centraal stembureau wijst de lijstzetels toe aan de kandidaten van de desbetreffende lijst in de volgorde van de lijst.

5. De kandidaatszetels worden op de volgorde van het aantal op hen uitgebrachte stemmen toegewezen aan de nog niet gekozen kandidaten op de lijst op wie een aantal kandidaatsstemmen is uitgebracht dat groter is dan 2% van de kiesdeler, met

dien verstande dat de kandidaat met het hoogste aantal kandidaatsstemmen de eerste kandidaatszetel krijgt toegewezen. Indien aantallen gelijk zijn, beslist de volgorde van de lijst.

6. Indien het aantal bij de verkiezing van de leden van de gemeenteraad te verdelen zetels minder dan negentien bedraagt, wordt bij de toepassing van het vijfde lid niet 2% van de kiesdeler, maar 4% van de kiesdeler in aanmerking genomen.

7. Indien bij de toepassing van het vijfde lid geen kandidaten resteren op wie een voldoende aantal stemmen is uitgebracht, wijst het centraal stembureau de resterende zetels toe aan de nog niet gekozen kandidaten van de desbetreffende lijst in de volgorde van de lijst.

### **Artikel P 16**

1. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende kandidaten zodanig, dat bovenaan komen te staan de kandidaten aan wie een zetel is toegewezen met toepassing van artikel P 15, in de volgorde waarin de zetels zijn toegewezen.

2. Daarna rangschikt het centraal stembureau op de lijst voorkomende kandidaten die een aantal kandidaatsstemmen hebben gekregen, groter dan 2% van de kiesdeler, die niet met toepassing van artikel P 15 verkozen zijn verklaard, in de volgorde van de aantallen op hen uitgebrachte kandidaatsstemmen. Indien aantallen gelijk zijn, wordt de volgorde van de lijst aangehouden.

3. Ten slotte rangschikt het centraal stembureau de kandidaten die niet met toepassing van artikel P 15 zijn verkozen verklaard, in de volgorde van de lijst.

4. Behoudens ten aanzien van de verkiezing waarbij het aantal te verdelen zetels minder dan dertien bedraagt, blijft de rangschikking achterwege, indien het een lijst betreft waarop geen kandidaten gekozen zijn verklaard.

### **TT**

De artikelen P 17 tot en met P 19 vervallen.

### **UU**

In artikel P 21, eerste lid, wordt na "de zetelverdeling" ingevoegd " of zeteltoewijzing".

### **VV**

Artikel P 22, eerste lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. voor elke lijst: het aantal lijststemmen, het aantal op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen en het totaal van deze aantallen;

### **WW**

In artikel R 2, vijfde lid, wordt "H 4, achtste lid" vervangen door "H 4a, zevende lid".

### **XX**

Artikel S 1, derde lid, onderdeel e, komt te luiden:

e. dat, indien een aanduiding dan wel een samenvoeging van aanduidingen of afkortingen daarvan boven de lijst is geplaatst, een verklaring als bedoeld in artikel R 7, eerste of tweede lid, ontbreekt.

### **YY**

Artikel U 15 wordt vervangen door:

### **Artikel U 15**

In de volgorde van de aantallen op hen uitgebrachte stemmen zijn gekozen die kandidaten die op de gezamenlijke lijsten waarop zij voorkomen, een aantal stemmen hebben verkregen, groter dan of gelijk aan de kiesdeler, voor zover aan de lijstengroep of de niet van een lijstengroep deel uitmakende lijst voldoende zetels zijn toegewezen. Indien aantallen gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

### **ZZ**

Na artikel U 15 worden vijf artikelen ingevoegd, luidende:

#### **Artikel U 15a**

1. Betreft het een lijstengroep, dan geldt, indien een aldus gekozen kandidaat op meer dan één lijst is vermeld, die kandidaat als gekozen op de lijst waarop het grootste aantal stemmen op hem is uitgebracht; voor zover aan die lijst voldoende zetels zijn toegewezen. Voor zover aantallen gelijk zijn, beslist het lot.
2. Indien aan geen van de lijsten waarop de gekozen kandidaat is vermeld, voldoende zetels zijn toegewezen, wordt aan hem niettemin een zetel toegewezen op de lijst waarop hij het grootste aantal stemmen heeft verkregen, en vervalt daartegenover de zetel die met toepassing van artikel U 12 of U 13 het laatst was toegewezen aan een van de lijsten van de groep.

#### **Artikel U 15b**

De zetels, toegewezen aan de al dan niet van een lijstengroep deel uitmakende lijsten, die na toepassing van de artikelen U 15 en U 15a nog niet aan een kandidaat zijn toegewezen, worden aan de nog niet gekozen kandidaten van de desbetreffende lijsten toegewezen in de volgorde van de lijst.

#### **Artikel U 15c**

1. Betreft het een lijstengroep, dan geldt, indien een kandidaat met toepassing van artikel U 15b op meer dan één lijst van de lijstengroep gekozen is, die kandidaat als gekozen op de lijst waarop het grootste aantal stemmen op hem is uitgebracht. Voor zover aantallen gelijk zijn, beslist het lot
2. De aan een lijst toegewezen zetels die na toepassing van het eerste lid nog niet aan een kandidaat zijn toegewezen, worden aan de nog niet gekozen kandidaten van de desbetreffende lijst toegewezen in de volgorde van de lijst.
3. Indien na toepassing van het tweede lid opnieuw een kandidaat op meer dan één lijst is gekozen, wordt de procedure, bedoeld in het eerste en tweede lid, zo lang herhaald, totdat alle aan de lijsten toegewezen zetels aan kandidaten zijn toegewezen.

#### **Artikel U 15d**

1. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende kandidaten zodanig, dat bovenaan komen te staan de kandidaten aan wie een zetel is toegewezen met toepassing van artikel U 15, in de volgorde waarin de zetels zijn toegewezen.
2. Vervolgens worden, in de volgorde van de lijst, gerangschikt de overige op de lijst voorkomende kandidaten.
3. Bij de rangschikking blijft artikel U 15c buiten toepassing.

4. De rangschikking blijft achterwege, voor zover het lijsten betreft waarop geen kandidaten gekozen zijn verklaard en die niet deel uitmaken van een lijstengroep waaraan één of meer zetels zijn toegekend.

### **Artikel U 15e**

Indien een kandidaat is overleden, wordt deze bij de toepassing van deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

### **AAA**

Aan artikel U 16, eerste lid, wordt toegevoegd: In het proces-verbaal is de uitslag van de verkiezing voor iedere provincie herleidbaar.

### **BBB**

Artikel W 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt als volgt te luiden:

1. Wanneer, anders dan bij de vaststelling van de uitslag van een verkiezing, in een opgevallen plaats moet worden voorzien:
  - a. stelt de voorzitter van het centraal stembureau vast of het lid in wiens opgevallen plaats moet worden voorzien, is verkozen op grond van artikel P 15, vierde lid onderscheidenlijk vijfde lid;
  - b. indien het betreft een lid dat is verkozen op grond van artikel P 15, vierde lid, verklaart de voorzitter bij een met redenen omkleed besluit benoemd de daarvoor in aanmerking komende kandidaat die in de volgorde, bedoeld in artikel P 16, derde lid, het hoogst is geplaatst op de lijst waarop degene die moet worden opgevolgd, is gekozen;
  - c. indien het betreft een lid dat is verkozen op grond van artikel P 15, vijfde lid, verklaart de voorzitter bij een met redenen omkleed besluit benoemd de daarvoor in aanmerking komende kandidaat die in de volgorde, bedoeld in artikel P 16, tweede lid, het hoogst is geplaatst op de lijst waarop degene die moet worden opgevolgd, is gekozen;
  - d. indien het betreft een lid dat is verkozen op grond van artikel P 15, vijfde lid, terwijl er geen kandidaten resteren als bedoeld in artikel P 16, tweede lid, verklaart de voorzitter bij een met redenen omkleed besluit benoemd de daarvoor in aanmerking komende kandidaat die in de volgorde, bedoeld in artikel P 16, derde lid, het hoogst is geplaatst op de lijst waarop degene die moet worden opgevolgd, is gekozen;
  - e. wordt het besluit, bedoeld in de onderdelen b, c en d, genomen uiterlijk op de veertiende dag nadat het ontstaan van een opgevallen plaats ter kennis van de voorzitter van het centraal stembureau is gekomen. Indien het lid in wiens plaats moet worden voorzien, ontslag heeft genomen met ingang van een bepaald tijdstip, vangt deze termijn aan op dat tijdstip.

2. In het tweede lid wordt "Indien een plaats openvalt die door toepassing van artikel P 16, tweede lid, was vervuld" vervangen door "Indien het de opvolging van een lid van de Eerste Kamer betreft en een plaats openvalt die door toepassing van artikel U 15a, tweede lid, was vervuld" en wordt "artikel P 16, tweede lid" vervangen door "artikel U 15a, tweede lid".

3. Het derde tot en met vijfde lid vervallen, onder vernummering van het zesde lid tot derde lid.

### **CCC**

In artikel W 3 wordt na "Indien" ingevoegd "het de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer betreft en", wordt "artikel P 13, onderscheidenlijk artikel U 13," vervangen door "artikel U 13" en wordt "artikel 19, onderscheidenlijk artikel U 15," vervangen door "artikel U 15d".

### **DDD**

In artikel W 4, eerste lid, vervalt "of op de lijsten die met deze lijst een lijstengroep vormen, " en wordt "artikel P 19" vervangen door "artikel P 16".

### **EEE**

In artikel W 6 wordt na "Indien" ingevoegd "het de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer betreft en", "een vertegenwoordigend orgaan" wordt vervangen door "het vertegenwoordigend orgaan" en "artikel P 18" wordt vervangen door "artikel U 15c".

### **FFF**

De artikelen Y 12 en Y 22a vervallen.

### **GGG**

In artikel Y 23a wordt "«25% van de kiesdeler» gelezen: 10% van de kiesdeler" vervangen door «2% van de kiesdeler» gelezen: 1% van de kiesdeler".

### **HHH**

In artikel Y 27 vervalt ", met dien verstande dat voor de toepassing van artikel W 1, derde lid, voor «25% van de kiesdeler» wordt gelezen: 10% van de kiesdeler".

### **III**

In artikel Ya 10, eerste lid, vervalt "voor kieskring 20 (Bonaire)".

### **JJJ**

In artikel Ya 15, eerste lid, wordt "USD 112,50" vervangen door "USD 220,-".

### **KKK**

In artikel Ya 17 wordt "USD 225" vervangen door "USD 539,-".

### **MMM**

Artikel Ya 23 vervalt.

### **NNN**

In artikel Ya 25, tweede lid, wordt "USD 225" vervangen door "USD 440,-".

### **OOO**

Artikel Ya 27 komt te luiden:

#### **Artikel Ya 27**

Het minimum aantal te overleggen verklaringen van ondersteuning, bedoeld in artikel H 4 bedraagt bij de verkiezing van de leden van het kiescollege: twintig.

#### **PPP**

In artikel Ya 29a wordt "«25% van de kiesdeler» gelezen: 50% van de kiesdeler" vervangen door "«2% van de kiesdeler» gelezen: 4% van de kiesdeler".

#### **QQQ**

In artikel Ya 32 vervalt " met dien verstande dat in artikel Ya 10, eerste lid, in plaats van "voor kieskring 20 (Bonaire)" wordt gelezen: voor het land".

### **ARTIKEL II**

1. Indien het bij koninklijke boodschap van 24 juni 2022 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Kieswet, houdende vaststelling van regels over de programmatuur die bij verkiezingen wordt gebruikt ten behoeve van de vaststelling van de verkiezingsuitslag (Wet programmatuur verkiezingsuitslagen, 36 150) tot wet is of wordt verheven en die wet
  - a. eerder in werking treedt dan deze wet, wordt in artikel I, na onderdeel PP een onderdeel ingevoegd, luidende:

#### **PPa**

In artikel O 5a, eerste lid, wordt "eerste tot en met derde lid" vervangen door "eerste, derde en vierde lid".

- b. later in werking treedt dan artikel I van deze wet, wordt in het in artikel I, onderdeel K, van die wet voorgestelde artikel O 5a, eerste lid, "eerste tot en met derde lid" vervangen door "eerste, derde en vierde lid".

2. Indien het bij koninklijke boodschap van 24 juni 2022 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Kieswet, houdende vaststelling van regels over de programmatuur die bij verkiezingen wordt gebruikt ten behoeve van de vaststelling van de verkiezingsuitslag (Wet programmatuur verkiezingsuitslagen, 36 150) tot wet is of wordt verheven en die wet
  - a. eerder in werking treedt dan deze wet, wordt in artikel I, na onderdeel TT een onderdeel ingevoegd, luidende:

#### **TTa**

In artikel P 20a, eerste lid, vervalt "onder vermelding van de naam van de kieskring".

later in werking treedt dan deze wet, vervalt in het in artikel I, onderdeel CC, van die wet voorgestelde artikel P 20a eerste lid, "onder vermelding van de naam van de kieskring".

### **ARTIKEL III**

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

### **ARTIKEL IV**

Deze wet wordt aangehaald als: Wet Met één stem meer keus.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hugo de Jonge